

Kako postupiti po neblagovremenoj, samoinicijativno podnesenoj, dopuni pravnog lijeka

Pravno shvatanje usvojeno na Panelu za ujednačavanje sudske prakse iz građanske oblasti održanom u Sarajevu 10.05.2024. godine u prostorijama Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine na kojem su učestvovali predstavnici Suda Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Federacije BiH, Vrhovnog suda Republike Srpske i Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH.

U skladu sa Pravilima panela za ujednačavanje sudske prakse, pravno shvatanje, kao i obrazloženje istog je naknadno verifikovano od strane sudova – učesnika panela.

Usaglašeno pravno shvatanje:

„Dopunu pravnog lijeka (žalbe ili revizije), bez obzira na njen sadržaj, koja je podnesena po proteku roka za izjavljivanje pravnog lijeka treba odbaciti kao neblagovremenu.“

Obrazloženje:

POZITIVNO-PRAVNI OKVIR¹:

Član 203. stav 1. ZPP F BiH²/RS³

- (1) Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu s odredbama ovog zakona o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjeničnim i čekovnim sporovima taj rok je 15 dana.

Član 213. ZPP F BiH/RS

- (1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.
- (2) Žalba je nablago vremena ako je podnesena protekom zakonskog roka za njeno podnošenje.

Član 214. ZPP F BiH/RS

- (1) Primjerak blagovremene, potpune i dopuštene žalbe dostavit će prvostepeni sud protivnoj stranci odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema žalbe. Protivna stranka može u roku od osam dana od prijema žalbe podnijeti tome sudu odgovor na žalbu.
- (2) Primjerak odgovora na žalbu dostavit će prvostepeni sud žalitelju odmah, a najkasnije u roku od osam dana od prijema odgovora na žalbu.
- (3) Neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu neće se uzeti u razmatranje.
- (4) Podnesci primljeni nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu neće se uzimati u razmatranje, osim ukoliko sud od stranke izričito zatraži dodatno izjašnjenje.

¹ Zakon o parničnom postupku pred sudom Bosne i Hercegovine i Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine sadrži odredbe identičnog sadržaja kao i entitetski zakoni o parničnom postupku, ali iste nisu citirane u cilju ekonomičnosti teksta

² Zakon o parničnom postupku F BiH „Službene novine F BiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

³ Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03 do 61/13

Član 224. stav 1. tačka 1. ZPP F BiH/RS

Drugostepeni sud može u sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave odbaciti žalbu kao nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu.

Član 237. ZPP F BiH/RS

- (1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu u roku 30 dana od dana dostave prepisa presude.

Član 244. ZPP F BiH/RS

- (1) Neblagovremenu ili nepotpunu reviziju odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

Član 247. ZPP F BiH/RS

- (1) Nedoizvoljenu reviziju odbacit će revizijski sud rješenjem, kao i nepravovremenu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlaštenja, nije učinio prvostepeni sud.

Član 253. ZPP F BiH/RS

Ako u članovima 237. do 252. ovog zakona nije što drugo određeno, u postupku povodom revizije na odgovarajući će se način primjenjivati odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Član 5. ZPP F BiH/RS

Svaka stranka ima pravo da se izjasni o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke. Samo kad je to ovim zakonom određeno, sud je ovlašten odlučiti o zahtjevu o kojem protivnoj stranci nije bila data mogućnost izjašnjenja.

STAVOVI SUDSKE PRAKSE I PRAVNE TEORIJE:

Na Savjetovanju građanskih i građansko-privrednih odjeljenja Saveznog suda republičkih i pokrajinskih vrhovnih sudova i Vojnog suda (Beograd 10. i 11. juni 1981. godine) zauzet je slijedeći načelni stav:

1. Podnesak kojim se po isteku roka za žalbu objašnjavaju ili dopunjavaju navodi blagovremeno podnete žalbe prvostepeni sud će, po dostavi kopije tog podneska protivnoj stranci, poslati drugostepenom sudu.
2. Ukoliko je ovakav podnesak dostavljen direktno od stranke drugostepenom sudu pre odlučivanja po žalbi, ovaj sud će dostaviti kopiju tog podneska protivnoj stranci. Ako se objašnjenje odnosno deo objašnjenja iz ovakvog podneska odnose na deo prvostepene presude koji nije pobijan blagovremeno podnetom žalbom sa takvim podneskom odnosno njegovim delom postupit će se kao sa neblagovremenom žalbom⁴.

Navedeni načelni stav bio je vladajući u sudskoj praksi sudova bivše zajedničke države do početka posljednje dekade prošlog vijeka, nakon čega ga je sudska praksa držala nastalih disolucijom zajedničke države počela postepeno napuštati.

⁴ Načelni stavovi i zaključci Saveznog suda republičkih i pokrajinskih vrhovnih sudova i Vojnog suda (1975.-1990.), Novi Sad, 1990. godina

Sadašnja komparativna sudska praksa (Republika Srbija, Republika Hrvatska, Republika Crna Gora), koja za podlogu ima bitno istovjetan pravni okvir, je jedinstvena u pravnom stavu da dopuna žalbe mora biti predana sudu unutar propisanog roka za žalbu.

Pravni teoretičari su svoje stavove o predmetnom pravnom pitanju (neblagovremena dopuna žalbe) zauzimali u zavisnosti od toga da li su prednost davali načelu tzv. „demokratičnosti pravnog lijeka“ ili načelu „strogog formalizma“.

Demokratičnost procesnog sistema, koja je za cilj imala da se pravni lijekovi učine pristupačnim svima, uslovljavala je da se u odnosu na sadržaj pravnih lijekova postavljaju minimalni zahtjevi. Navedeno načelo, ali i načelo traganja za materijalnom istinom kao i neka oficijozna ovlaštenja žalbenog suda, bili su osnovni argumenti procesualista koji su zagovarali ili zagovaraju pravo stranke na podnošenje neblagovremenih dopuna žalbe.

Takvi teorijski stavovi, kao i sudska praksa koja ih je slijedila ili slijedi, su anahroni i nisu u skladu sa koncepcijom novog parničnog zakonodavstva. Novo procesno građansko zakonodavstvo primarno se zasniva na raspravnom načelu (član 7. stav 1. i 2. ZPP F BiH/RS), načelu efikasnosti i suđenja u razumnom roku te zabrani zloupotrebe procesnih ovlaštenja (član 10. ZPP F BiH/RS). Načelo efikasnosti ogleda se svakako i u strogom poštivanju rokova za preduzimanje procesnih radnji i procesne discipline uopšte. Omogućavanje strankama da po proteku roka za izjavljivanje žalbe podnose sudu podneske (dopune žalbe), pa makar tim podnescima samo objašnjavali ili dopunjavali već iznesene razloge u blagovremeno podnesenoj žalbi, u suprotnosti je sa načelom efikasnosti. Neblagovremena dopuna žalbe neminovno dovodi do odugovlačenja parničnog postupka jer bi se, u skladu sa načelom kontradiktornosti iz člana 5. ZPP F BiH/RS, svaki podnesak sa dopunom žalbe nužno morao dostavljati suprotnoj stranci na odgovor.

Dopuna žalbe je žalba i ne može joj se dati drugačiji procesni značaj. Mogućnost dopune žalbe po proteku roka za žalbu, izuzev u procesnoj situaciji koju ima u vidu odredba člana 206. ZPP F BiH/RS, odredbe procesnog zakona ne propisuju ni izričito ni posredno. Štaviše, novi zakoni o parničnom postupku u Bosni i Hercegovini su pooštrili odredbe o sadržaju žalbe, koji se više ne propisuju kao poželjan već kao obavezan sadržaj (član 205. i 206. ZPP F BiH/RS), dok se u odredbi člana 214. stav 3. i 4. propisuju da se neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu, *kao i podnesci primljeni nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon roka za odgovor na žalbu, neće uzeti u razmatranje, osim ukoliko sud od stranke izričito zatraži dodatno izjašnjenje.*

Prihvatanje neblagovremene dopune žalbe vodilo bi neravnopravnosti stranaka u postupku, budući da se neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu neće uzeti u razmatranje (član 214. stav 3. ZPP F BiH/RS).

Ni argument o oficijoznim ovlaštenjima žalbenog suda (član 221. ZPP F BiH/RS) nije uvjerljiv. Oficijozna ovlaštenja žalbenog suda imaju za svrhu da saniraju nedovoljan kvalitet sadržaja žalbe ili odsustvo sadržaja žalbe u pogledu nekih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i primjene materijalnog prava, ali ne mogu imati svrhu da saniraju neblagovremenost dopune žalbe.

U pravnoj teoriji i sudskoj praksi se ne dovodi u sumnju pravni stav da neblagovremenu dopunu revizije valja odbaciti, odnosno da ista, zbog neblagovremenosti, neće biti uzeta u razmatranje.

Sarajevo, 30.09.2024. godine, Goran Nezirović sudija Vrhovnog suda Federacije BiH